Universal Declaration of Human Rights - Kabiyé

© 1996 – 2009 The Office of the High Commissioner for Human Rights

This HTML version prepared by the *UDHR* in *Unicode* project, http://www.unicode.org/udhr.

MCT ALAW & Y3 CCY ANABARA TOM

KUBUUZUTU

Yee ditisaa se pomona eyaa se pewee kiman wala esindaa ne pikena wazay poyo koyo, ditisaa dodo se peede ejade yoo ti-yoo weo, toovonum ne laheziye paliyna;

Đinaa se εyō wala tom kiisiŋ ne ti-yoo kiidoŋ palabina ne kiweekim toyi ne piceyiɣ eyaa. Mbō pacaɣ se ejade eleyzi wetō, eyaa wee pati yoo, poyoodoo yem faaa ne piwili se pali kōñoŋ taa, soondo eetasiɣ-we kpaō;

Yee wade kewiyay ekandayıy eyo wala yoo camıye koyo, widiyi pukay eyo eno kenao kıjeyoo se ekoyı kewiyay nga ko-yoo se kalakı-ı ñan;

Powe camiye se pasina ajeya, akpeeti ne ala taabaliye doo tomiye deu ne puhuuna-ye;

Đinaa se ajɛya kɪgbɛndʊʊ ngbɛyɛ paytʊ takayaɣ taa kɛ ɛyaa kpeekpe tası tisuu εyʊ wala nɛ ε-wazaɣ pɔ-tɔm, nɛ pɔtɔ se abalaa nɛ halaa pɛwɛ kɪmaŋ wala ana a-ɛsɪndaa; mbʊ labına nɛ paka ñʊʊ se pekpeetiɣ samaɣ sɪnaʊ tʊmɪyɛ yɔɔ nɛ pɪsa pɛwɛɛ pa-tɪ yɔɔ camɪyɛ;

Ajeya kıgbedoo ngbeye taa ajeya tisaa se alakı ne eyaa kpeekpe ña eyo wala, ele powee se ngbeye edo-ye nisi;

Yee Eyaa tinge iwena limayziye kodomdiye Eyo wala ne e-ti yoo weo tom yoo koyo, pisan ne pala tomiye ndi.

MBT AJEYA KIGBEND TO NGBEYE KEDIYZAY SOSOO TOM SE:

KEDENGA KPEEKPE YOO EYO WALA TOM tone tike ajeya wena kedenga kpeekpe yoo eyo wala tom we a-ñon taa yo a-limayziye; ne pisa aceyi a-ti, akuli ngbeye dine da-ajeya eyaa ne ajeya leena eyaa ese ne paña eyo wala ne e-ti yoo weo tom.

Hoolay 1

Palvlov eyaaa ne pa-ti yoo weo kpaagbaa ne pewee kiman wala esindaa. Palvlov-we ne po-lon ne pa-mayzim; mbo yekina ne posooli dama se peke eyaa pa-tinge.

Hoolay 2

Paa εyʊ weyi, εkɛ kısɛm, kıkpɛdʊ, kʊhʊlʊm, ñımdʊ, kɛdɛyaɣ, paa εkɛ cɔɔcı ŋgʊ kı-taa tʊ, εlaɣ sunaa, εpızıɣ εtɔ se kedeŋga kpeekpe yɔɔ εyʊ wala wena pɔyɔɔdı a-tɔm cıellnɛ yɔ, akɛ dɔdɔ ε-ñına.

Mbʊ dədə paa εyʊ εlına le, εkε εjadε ndı dıwε dı-tı yəɔ yə, dıfeyı dı-tı yəɔ yə dı-taa tʊ, yaa dı-poliitikii kɛ ŋgʊ, paapızıɣ pətə se εyʊ wala təm tʊnɛ tıdataɣna-ı.

Hoolay 3

Paa ani, ewena wade se eweena wezuu, ewee e-ti yoo ne ekandayi e-ti yoo.

Hoolay 4

Pιfεγι se nooyơ εwεε yomiye taa; εlε padaadơ-ι dodo kơñon. Pekizi yomiye tom.

Hoolay 5

Pifeyi se pado nooyo koñon, pekpengesi-i, yaa palabi-i mbo pidamona se pala eyo yo.

Hoolay 6

Paa anı, ɛwɛna wadɛ se paa le, paya-ı se caa akele.

Hoolay 7

Eyaa kpeekpe we kıman payto esındaa ne peweena wade dodo se payto ekandayı po-yoo kıman. Yee palakı-we naboyo ne pıfeyı deu, yaa pıldon payto nomao ta, pıwee dodo se pakandayı po-yoo kıman.

Hoolay 8

Paa anı, εwɛna wadɛ se pacaɣ-ı tɔm yaa pomuluu-i faŋŋŋ wala wena paɣtʊ ha-ı yɔ a-nʊmaʊ taa, ewolo eheyi εjadɛ taa tɔm hʊyaa.

Hoolay 9

Paapızıy pakpa nooyo fann padıy yaa pekezi-i teto.

Hoolay 10

Yee pakpa εyʊ nɔɔyʊ se ɛlabı nabʊyʊ, εwɛna wadɛ se pahʊʊ ε-tɔm fayıı nɛ pana; tidey yaa tısıkı.

Hoolay 11

- 1. Εyō weyi pakpa-ı nɛ padahōda ε-tɔm yɔ, pɔcɔŋna-ı se εdɛwɛɛkı pōyō; a-aseɣde tınaa nɛ ε-yɔɔ kandıyaa pasıŋgıɣ ε-wayı, pahōō ε-tɔm fayıı εzı paɣtō pɔzōō yɔ, nɛ pana toovonum.
- 2. Paakpay εyʊ sɔnɔ dooo mbʊ εɛlaba nɛ pɪdaafɛyɪ paytʊ taa yɔ, pʊ-yɔɔ; yee pʊ-wayɪ pʊkɔma pılıı se ɛɛlabı mbʊ yɔ pıkɛ kɪwɛɛkım, nɛ pʊpɔzʊʊ se pɔhɔ ɛ-naŋgbaŋgʊʊ kɔyɔ, paytʊ kɪbɪndʊ yɔɔ patɪŋgɪɣ.

Hoolay 12

Pιfeyı deu se εyō nɔɔyō εdō ε-nɔɔ lelo tɔm taa yem yem.

Hoolay 13

- 1. Paa anı, ɛwɛna wadɛ se ewolo paa le, ɛcay dende e-liu wɛɛ yɔ paa ɛjade ndı lɛ dı-taa.
- 2. Paa eyo weyi, ewena wade se ekoyi ejade ndi ewe di-taa yo, paa pike e-ñinde, ne pimay-i dooye le, episi.

Hoolay 14

- 1. Yee palı εγσ προγσ wayı doli fannı, εwena wade se eñını köyöö dödöye. Etalı le, padaalp-ı.
- 2. Ele, yee toovonum, eweeki naboyo ne pañiniy-i se pakpa-i, efeyina wade se edo koyoo doli.

Hoolay 15

- 1. Paa εyō weyi, εwɛna wadɛ se εyaa εjadɛ nadıyε se ε-tε.
- 2. Pıfeyı se pekizina nooyo se edaayaa e-ejade se e-te yaa edaa leyzı te.

Hoolay 16

- 1. Halıbiya ne abalıbıya, paa pe-te le, palakı cɔɔcı ngʊ, patalıγ pe-dede le, pewena wade se pawalı, pakpaγ halaa ne papısı dısı ne sıtınaa. Pa-wala we kıman halıkpaγγε dede; abalʊ wena wade se ekizi ε-halʊ ne εdɔɔnι-ι; halʊ ñewena wade dɔdɔ se ekizi ε-walʊ ne εkʊι ε-yɔɔ.
- 2. Pelo ne evebu, petisiy se posooli dama ne poco palabi-we halikpayye sonzi. Pifeyi pakpa pa-taa nooyo ne don.
- 3. Mızay kena samay hoye; kewena wade se samay ne kewiyay pakandayı ko-yoo.

Hoolay 17

- 1. Eyo paa weyi, paa ewe e-deke, paa ewe lalaa hekodaa, ewena wade se eweena ñum.
- 2. Pıfeyı deu se peley nooyo ε-ñım fannn.

Hoolay 18

Paa ani, εwena wade se elizi ε-limayza faaa, εtiŋ eso tom nomao ŋgo esoolaa yo. Po-toboo se wade dine diyekina ne eyo pizi eyele eso tom nomao nakoyo ne etiŋ leeko, epizi ewili eso tom nomao ŋgo etiŋgiy-ko yo ko-tom lalaa faaa; paa ewe e-deke yaa e ne lalaa, epiziy ela po-tomiye.

Hoolay 19

Paa eyo weyi, ewena wade se eyoodi faaa ndo emayziy yo; po-toboo se soondo edaakpa eyo nooyo se eeyoodi natoyo ne palabi-i naboyo. Po-toboo dodo se eyo wena wade se ekedi lalaa ndo esima, enaa yaa eniwa yo.

Hoolay 20

- 1. Paa ani, ewena wade se ewolo kediyzay ne eweena ngbeye.
- 2. Pifeyi se pakpa nooyo ne don se esoo ngbeye nadiye taa.

Hoolay 21

- 1. Paa εyʊ weyi, εwɛna wadɛ se εdʊ ε-nɔɔ ε-εjadɛ dɔkʊʊ tʊmıyɛ tɔm taa. Emaɣmaɣ εpızıɣ ɛla lımaɣza yaa εtıŋna samaɣ lızı εyaa mba se pɔdɔkı εjadɛ yɔ pɔ-yɔɔ.
- 2. Paa ani, ewena wade se ela kewiyay tomiye nadiye.
- 3. Samay səəlim kena kewiyay don tigide. Takayısı dözöö panayna samay səəlim mbö.

Hoolay 22

Paa εyʊ weyi, εwɛna wadɛ se samay ɛkandayı ε-yɔɔ. Kandayʊʊ mbʊ piyekina nɛ εyʊ wɛɛ ε-tı yɔɔ, εhɛzı ñım nɛ εsɛkuliye pa-ñınʊʊ nʊmaʊ taa.

Hoolay 23

- 1. Paa anı, ewena waqe se ehiy tomiye, tomiye ndi esoolaa yo, elabi-di ne mulum edaawee.
- 2. Eyaa kpeekpe wena wade se, palaki tomiye kodomdiye koyo, peheyi-we kiman, mulum edaawee.
- 3. Eyo weui εlakı tomiye yo, pomonaa se peheyi-i camiye, pitalı ε ne ε-mizay ne padaala koñoŋ samay taa.
- 4. Paa anı, εwena wade se ε ne lalaa pado ηgbeye; ε-ηgbeye εkpendı angba leena yoo, angba ana aweε don ne akandayı ε-yoo.

Hoolay 24

Paa anı, ewena wade se ehezi ne ecalasi e-ese, padaakili-i nazoo tomiye taa; ewena wade dodo se paa pinay nga, paha-i fenay kodomay, ehezi ne pete peheyi-i ke-liidiya.

Hoolay 25

- 1. Paa anı, εwena wade se eweena ñım ne pıwazı ε ne ε-ñımba pe-wezuu cayo taa; εzı tɔɔnay, tɔɔla, dʊzʊye ne kɔ yɔ. Ewena wade se elakı kʊñɔŋ, pıwıy-ı, elabi ejam, εpısı edane yaa leluu, ekpadayaa, pala nabʊyʊ ne pasına-ı.
- 2. Asɔŋ nɛ piya pʊmʊnaa se pasına pıŋŋŋ.

Hoolay 26

- 1. Paa εyʊ weyi, εwɛna wadɛ se pokuli ε-εsɛ. Pıdamʊna se pɛhɛyı kɔɔnɔɔ sukuli yɔɔ. Pıkɛna paa anı kıjɛyʊʊ se ewolo-kʊ. Pʊwɛɛ se lɛytʊ nɛ tʊma kpasʊʊ sukuli pɔtɔyı. Pʊpɔzʊʊ dɔdɔ se patʊlı sukuli kıtɛzʊʊ nɔnɔsı paa anı.
- 2. Eyʊ woki sukuli se ε-εsɛ ikuli, pıwazı-ı e-wezuu cayʊ taa, pısına-ı nɛ εña εyʊ wala. Kısıyna eyaa nɛ panıyna dama, pekpeyu dama pa-kıwεɛkım, padʊʊ ŋgbeyɛ. Kısıyna dɔdɔ ajɛya kıgbɛndʊʊ ŋgbeyɛ tʊma wena añınıy lanhɛzıyɛ yɔ.
- 3. Piya ñımba wena wade se palızı sukuli ŋgʊ pɔsɔɔla se pepiya iwobi-kʊ yɔ.

Hoolay 27

- 1. Paa anı, εwεna wadε se εdo noo faaa ε-εjadε sonzı tom taa nε mbo pılıy pı-taa yo, pıwazı-ı.
- 2. Paa ani εwena wade se ekandayi mbσ elaba ne ε-hide see yo pσ-yoo.

Hoolay 28

Paa ani, ewena wade se eñay pana ne yedeyedeto edaawe ejade yoo, ezi poyoodoo kedenga kpeekpe yoo eyo wala tom takayay taa yo.

Hoolay 29

- 1. Paa ani, etili esii se ewe samay nga ka-taa feee ne pikediyna-i yo, etoo-ke kimiye.
- 2. Paa εyʊ weyi, ediyzina se ε-wala ñιnʊʊ nʊmaʊ nɛ ε-tι yɔɔ wεʊ leleŋ nιʊ pa-taa lɛ, kamaɣ wɛɛ; pɪfɛyı se εcɛzι-kɛ; paɣtʊ dʊna-kɛ. Mbʊ yekina nɛ εyaa ñaŋ dama wala; mbʊ haɣna mʊmaʊ dɔdɔ se demookrasii samaɣ taa εyaa ınıına dama.
- 3. Eyo nooyo eepiziy eto se eñan wala ana ne pododo ezi ajeya kigbendoo ngbeye sooloo yo.

Hoolay 30

Kedenga kpeekpe yɔɔ εyʊ wala tɔm tʊnɛ, tı-taa tʊ kpayı kpayı. Eyʊ nɔɔyʊ fɛyı εtɔŋ se hɔɔlʊʊ kʊnɛ, yaa ngʊ yɔ, kʊtɔŋna se padaaña wala naayɛ εjadɛ dınɛ,yaa ndı yɔ dı-taa.